

Zaaknummer : 01069201
Ons Kenmerk : ODH940486
Datum : 16-05-2024

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 3 mei 2023 hebben wij een aanvraag om ontheffing geregistreerd als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming. De aanvraag heeft betrekking op het uitvoeren van renovatiewerkzaamheden aan de A.J. de Graaffstraat 35 t/m 37b, Dominee Montijnstraat 1 t/m 11 en 2 t/m 40, Hobius de Krijgerlaan 2 t/m 40 en 17 t/m 35 en Koninginnelaan 6 t/m 22 en 28 t/m 42 te Sommelsdijk en wordt aangevraagd namens Oost West Wonen. De aanvraag betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus en de gierzwaluw, alsmede het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis alsmede het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Ontheffing wordt gevraagd van het overtreden van de verbodsbepaling zoals genoemd in:

- artikel 3.1, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus (*Passer domesticus*) en de gierzwaluw (*Apus apus*);
- artikel 3.5, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*);
- artikel 3.5, vierde lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 15 februari 2024 tot 31 december 2028. Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Op grond van het overgangsrecht in de Aanvullingswet natuur Omgevingswet is de Wet natuurbescherming nog van toepassing op deze procedure.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde ontheffing te **verlenen** aan Oost West Wonen;
- II. de in het vervolg van dit besluit opgenomen voorschriften te verbinden aan deze ontheffing;
- III. de aanvraag en de aanvullende gegevens van 29 januari 2024, 30 januari 2024, 18 maart 2024 en 25 maart 2024 onderdeel te laten zijn van deze ontheffing;
- IV. dat deze ontheffing geldig is vanaf bekendmaking van dit besluit tot 1 januari 2030.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
namens dezen,

ing. L. Hopman
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Appendices

- I. Aangetroffen verblijfplaatsen en nestplaatsen
- II. Renovatieroute

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

- 1 De ontheffinghouder dient:
  - a. de start van de werkzaamheden te melden (startmelding);
  - b. het ecologisch werkprotocol op te sturen bij de startmelding van de werkzaamheden;
  - c. relevante wijzigingen in de uitvoering één maand van tevoren te melden. Het betreft wijzigingen die van invloed kunnen zijn op de effectbeoordeling van de aanvraag en/of de uitvoering van de voorgestelde mitigerende en/of compenserende maatregelen;
  - d. de datum van beëindiging van de werkzaamheden uiterlijk één week van tevoren te melden.

Bovenstaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mailadres toezichtnatuur@ozhz.nl onder vermelding van 'flora en fauna'. De meldingen mogen schriftelijk of digitaal worden gedaan.

- 2 De ontheffinghouder is ervoor verantwoordelijk dat zijn personeel of derden die betrokken zijn bij de uitvoering van het project, op de hoogte zijn van de voorschriften in deze ontheffing en de maatregelen in het rapport 'Mitigatieplan renovatie Dominee Montijnstraat e.o. te Sommelsdijk' van 27 maart 2023 en de aanvullende gegevens van 29 januari 2024, 30 januari 2024, 18 maart 2024 en 25 maart 2024. Hiervoor dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld en op de locatie aanwezig te zijn. In het ecologisch werkprotocol dient in ieder geval het volgende te worden opgenomen:
  - a. de voorwaarden zoals opgenomen in deze ontheffing;
  - b. aanduiding van de locatie van het plangebied;
  - c. de uit te voeren werkzaamheden;
  - d. de periode waarin de werkzaamheden uitgevoerd worden;
  - e. de mitigerende en compenserende maatregelen;
  - f. de momenten waarop ecologische begeleiding ingeschakeld wordt;
  - g. het logboek van de ecologische begeleiding dat door de deskundige wordt bijgehouden.
- 3 Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing, het ecologisch werkprotocol inclusief het logboek van de ecologische begeleiding (i.c. controle, vrijgave werkzaamheden) op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren. De genoemde documenten mogen, mits leesbaar, digitaal worden getoond.
- 4 De werkzaamheden dienen ecologisch begeleid te worden door een deskundige¹ op het gebied van de huismus, de gierwaluw, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

---

¹ Onder een deskundige wordt verstaan:

Een ecologisch deskundige is iemand die ecologisch advies geeft of werkzaamheden begeleidt op het gebied van leefgebieden en/of (beschermd) soorten. Hij of zij heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis, voortkomend uit een afgeronde mbo-, hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt Nederlandse ecologie.

De ecologisch deskundige heeft voldoende kennis en jarenlange ervaring om ecologisch onderzoek uit te kunnen voeren en advies te kunnen geven. Hij of zij:

- (her)kent de functionaliteit van leefgebieden van (beschermd) soorten;
- heeft kennis van de algemeen erkende onderzoeks- en monitoringsmethoden;
- kan resultaten onderbouwd rapporteren en ecologische werkprotocollen uitwerken;
- kan ontheffing aanvragen opstellen of daarbij ondersteunen;
- kan anticiperen op en heeft voortschrijdend inzicht in het uitvoeren van ecologisch werk in de praktijk (inclusief vrijstellingen en gedragscodes);
- kan specifieke ecologische maatregelen toepassen en begeleiden;
- zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam bij Nederlandse natuurorganisaties, (semi)overheidsinstanties en/of een ecologisch adviesbureau dat bij voorkeur is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

- 5 De ontheffinghouder dient, met inachtneming van de voorschriften in deze ontheffing, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in het rapport 'Mitigatieplan renovatie Dominee Montijnstraat e.o. te Sommeldijk' van 27 maart 2023 en de aanvullende gegevens van 29 januari 2024, 30 januari 2024, 18 maart 2024 en 25 maart 2024.
- 6 Indien een of meerdere in voorschrift 5 bedoelde maatregelen onverhoopt niet uitvoerbaar zijn, dienen hiervoor minimaal gelijkwaardige maatregelen voor wat betreft de functionaliteit en effectiviteit te worden getroffen.
- 7 Tijdig, uiterlijk één maand voordat de in voorschrift 6 bedoelde maatregelen worden uitgevoerd, dienen deze ter goedkeuring aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid te worden voorgelegd.
- 8 De details over de plaatsing, de types en het onderhoud van de voorzieningen dienen te worden gemeld via het registratieformulier verblijfsvoorzieningen op <https://eloket.odh.nl/verblijfsvoorzieningen>. Deze meldingen dienen te worden gedaan:
  - a. voor tijdelijke voorzieningen: uiterlijk twee weken na het verzenden van deze ontheffing;
  - b. voor permanente voorzieningen: uiterlijk één week voor het plaatsen van de permanente voorzieningen.

Specifieke voorschriften

Gierzwaluw en huismus

- 9 De permanente voorzieningen (nestkasten) voor de gierzwaluw dienen zo dicht mogelijk bij de aangetroffen nestplaatsen aangebracht worden. Er dient per nest minimaal één nestkast zo dicht mogelijk bij het nest geplaatst te worden (eerst opgehangen en in de permanente situatie ingebouwd). Dit geldt ook voor de nesten die op de zuidgevel van de woningen zijn aangetroffen.
- 10 De werkzaamheden aan de daken dienen uitgevoerd te worden buiten het kwetsbare broedseizoen, welke loopt van 15 april tot 1 september voor de gierzwaluw en van 1 maart tot 1 september voor de huismus. Wanneer er sprake is van vroege of late legsels dient ook de periode 1 tot 15 april en 1 tot en met 15 september te worden ontzien voor gierzwaluw en de periode 15 februari tot 1 maart en de hele maand september voor huismus. Dit is aan de beoordeling van de deskundige (voorschrift 4).
- 11 Indien werkzaamheden onverhoopt uitlopen, dienen de daken waar aan gewerkt wordt, vóór het broedseizoen en buiten koude periodes (gedefinieerd als perioden met gedurende drie tot vijf dagen aanhoudende (nacht)vorst) ongeschikt gemaakt te worden. Daarnaast dient het ongeschikt maken van de gierzwaluw- en huismusnesten te worden uitgevoerd door het lichten van de dakpannen waarna weringborstels geplaatst worden en dient dit te gebeuren onder begeleiding van en na expliciete vrijgave door de deskundige (voorschrift 4). Hiervan dient verslag te worden gedaan in het logboek (voorschrift 2). Het gebruik van netten is niet toegestaan. Indien er nesten in gebruik zijn dient het ongeschikt maken plaats te vinden nadat door de deskundige is vastgesteld dat de betreffende exemplaren van de gierzwaluw en/of huismus de nestlocatie uit eigen beweging hebben verlaten.
- 12 Alvorens het plangebied mag worden vrijgegeven dient maximaal drie dagen voorafgaand aan de werkzaamheden een controlebezoek te worden uitgevoerd door de deskundige (voorschrift 4) om de aanwezigheid van gierzwaluwen en huismussen onder daken waar werkzaamheden uitgevoerd worden, uit te sluiten.

- 13 Tijdens de periodieke onderhoudscontrole van de woningen dienen de permanente voorzieningen voor huismus meegenomen te worden en beoordeeld te worden op hun functionaliteit. Indien blijkt dat de voorziening niet meer functioneel is, dient ervoor gezorgd te worden dat deze zo snel mogelijk weer functioneel wordt. Het controleren op functionaliteit dient uitgevoerd te worden buiten de broedperiode van de huismus (welke loopt van 1 april tot 1 september voor huismus, waarbij mogelijk eerder of later gebroed wordt en het broedseizoen zich uitbreidt tot en met de maand maart en/of september).
- 14 Indien warmtepompen geïnstalleerd worden, is het van belang dat de leiding niet de ingang naar de gierzwaluwnestkasten blokkeert en daarmee de vrije in- en uitvliegroute hindert.
- 15 In de permanente situatie wordt het dak geschikt gemaakt voor de huismus door tenminste de eerste drie rijen dakpannen, gerekend vanaf de dakgoot, beschikbaar te stellen voor de huismus. Dit houdt in dat als vogelschroot wordt toegepast, tenminste de eerdergenoemde drie rijen dakpannen vrijgehouden moeten worden, zodat deze toegankelijk zijn voor de huismus. Indien de naastgelegen nestingen zichtbaar zijn voor de huismus, dient de ruimte tussen de nestingen minimaal 50 centimeter te zijn. De opening die toegang biedt tot de ruimte onder de dakpannen dient minimaal 3,4 cm te zijn. De vrije ruimte onder de dakpan is minimaal 8 cm en de ondergrond mag niet glad zijn en moet voldoende grip bieden voor de huismus.
- 16 De effectiviteit van de permanente voorzieningen voor de gierzwaluw dient te worden gemonitord door een ecologisch deskundige op het gebied van de gierzwaluw (voorschrift 4). De monitoring dient te worden uitgevoerd conform de richtlijnen voor het onderzoek naar nestlocaties van de gierzwaluw uit het meest recent geldende Kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12). Uit deze monitoring moet blijken of de gierzwaluw gebruik maakt van de aangebrachte voorzieningen. Met betrekking tot deze monitoring gelden de volgende voorwaarden:
  - a. de effectiviteit van de permanente voorzieningen dient onderzocht te worden in het eerste en tweede jaar na het beschikbaar komen en het functioneel zijn van de permanente voorzieningen. Hierbij geldt dat gestart dient te worden in het eerstvolgende broedseizoen na het beschikbaar komen en het functioneel zijn van de permanente voorzieningen;
    - i. de resultaten van de monitoring dienen vóór 1 januari van het opvolgende jaar te worden aangeleverd in een monitoringsverslag bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (voorschrift 1). In deze rapportage moet zijn opgenomen:
      - ii. de data, tijden en weercondities van de veldbezoeken, wijze waarop de monitoring heeft plaatsgevonden, eventuele inzet van apparatuur (verrekijker etc.), wie de veldbezoeken heeft uitgevoerd en de waarnemingen die zijn gedaan per veldbezoek;
      - iii. een heldere conclusie over de effectiviteit van de voorzieningen.
  - b. indien blijkt dat de voorzieningen niet afdoende zijn, dient ofwel een plan van aanpak te worden aangeleverd bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid met daarin een voorstel voor extra maatregelen en/of optimalisatie; ofwel een rapport met een ecologische onderbouwing dat de uitblijvende effectiviteit niet toe te schrijven is aan de getroffen maatregelen maar aan andere factoren;
  - c. Indien extra maatregelen noodzakelijk zijn (zie sub b), dienen deze het opvolgende jaar tevens te worden gemonitord;
  - d. indien blijkt dat de alternatieve voorzieningen in gebruik zijn genomen door de gierzwaluw kan omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid worden verzocht de monitoringsverplichting vroegtijdig te stoppen.
- 17 De tijdelijke alternatieven voor de huismus (type VivaraPro NK MU 06) mogen pas verwijderd worden wanneer de permanente voorzieningen functioneel zijn en de gewenningsperiode in acht is genomen. De verwijdering dient begeleid te worden door een deskundige op het gebied van de huismus. Indien blijkt dat de tijdelijke voorziening in gebruik is genomen, mag deze uitsluitend verwijderd worden buiten de kwetsbare periode van de soort en nadat door de deskundige is vastgesteld dat de voorziening is verlaten.

Gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis

- 16 Het ongeschikt maken van de zomer- en paarverblijfplaats(en) van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis dient uitgevoerd te worden onder begeleiding van de ecologisch deskundige (voorschrift 4). De deskundige dient te allen tijde verslag te doen in het ecologisch logboek (voorschrift 2) van alle handelingen welke een effect hebben op de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Aan het ongeschikt maken zijn volgende voorwaarden verbonden:
- het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen dient te worden uitgevoerd tussen 15 april tot en met 15 oktober. Dit is in de actieve periode;
  - om vleermuizen redelijkerwijs de mogelijkheid te geven de verblijfplaatsen te verlaten voordat met de werkzaamheden wordt gestart, dienen exclusion flaps te worden geplaatst op de invliegopeningen;
  - daar waar de exacte locatie van de verblijfplaatsen niet bekend is, dient de gevel/bebouwing in zijn geheel ongeschikt gemaakt te worden;
  - indien invliegopeningen met elkaar in verbinding staan is het, onder voorwaarde dat minimaal één van deze openingen ongeschikt wordt gemaakt door middel van een exclusion flap, toegestaan om de overige openingen ongeschikt te maken door middel van weringsborstels, rondschuim of compriband zonder plakranden. De ruimte tussen exclusion flaps mag maximaal drie meter zijn;
  - het gebruik van materialen waarin vleermuizen verstrikt kunnen raken of aan vast kunnen plakken of verwonden, zoals (steiger)netten, glaswol of purschuim is niet toegestaan;
  - de maatregelen, waaronder exclusion flaps, waarmee de bebouwing ongeschikt is gemaakt, dienen gedurende minimaal vijf dagen met gunstige weersomstandigheden (minimaal 10 graden, een windkracht van minder dan 5 Bft en droog) te worden ingezet. Minimaal drie van de vijf dagen met gunstige weersomstandigheden dienen aaneengesloten te zijn. Bij overdag slecht weer en 's avonds rond zonsondergang en in de nacht goed weer, telt dit nog steeds als een dag met gunstige weersomstandigheden;
  - na het ongeschikt maken, en met inachtneming van de vereiste dagen met gunstige weersomstandigheden, dient een controlebezoek te worden uitgevoerd door de deskundige met behulp van een batdetector om de aanwezigheid van vleermuizen in de bebouwing uit te sluiten, alvorens het plangebied mag worden vrijgegeven voor het starten van de werkzaamheden;
  - bij het ongeschikt maken in het najaar (1 augustus tot en met 15 oktober) geldt aanvullend dat de periode van vijf dagen met gunstige weersomstandigheden, waarvan drie en/of vier aaneengesloten, en het daaropvolgende controlebezoek moet zijn uitgevoerd op uiterlijk 15 oktober.
- 17 Als tijdelijke compensatie voor de aangetroffen zomer- en paarverblijfplaats(en) van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis, dienen tenminste 32 voorzieningen van het type VK WS 01 van Vivara Pro te worden gerealiseerd. Als permanente compensatie dienen minimaal 32 VivaraPro IB VL 06 kasten en vier Grote Tichelaar vleermuiskasten van Faunus Nature Creations in de gevels geplaatst worden. Dit dient te gebeuren conform het meest recente Kennisdocument Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis (BIJ12) en met in achtneming van de gewenningsperiode.
- 18 De tijdelijke voorzieningen mogen pas verwijderd worden wanneer de gewenningsperiode in acht is genomen en de permanente voorzieningen functioneel zijn. Voor de gewenningsperiode geldt:
- voor zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis drie maanden waarbij enkel de maanden april tot en met oktober meetellen;
  - voor paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis zes maanden voorafgaand aan een parseizoen;
  - voor zomer- en paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis één maand waarbij enkel de maanden april tot en met oktober meetellen;
- De verwijdering dient begeleid te worden door een ecologisch deskundige (voorschrift 4). Indien blijkt dat de tijdelijke voorziening in gebruik is genomen, mag deze uitsluitend verwijderd worden buiten de kwetsbare periode van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis en nadat door de deskundige is vastgesteld dat de voorziening uit eigen beweging is verlaten.

Aanwijzingen voor gebruik

- Op alle van nature in het wild levende planten en dieren en hun leefgebied geldt de specifieke zorgplicht zoals opgenomen in artikel 11.27 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Gelet op deze specifieke zorgplicht dient inzicht verkregen te worden met betrekking tot de aanwezigheid van soorten op de locatie van de activiteit. Hierbij geldt dat objectief vastgesteld moet worden of soorten negatieve gevolgen ondervinden. Indien noodzakelijk moeten maatregelen getroffen worden om negatieve gevolgen zoveel als redelijkerwijs verwacht kan worden te voorkomen. Indien negatieve gevolgen redelijkerwijs niet te voorkomen zijn, dient de activiteit gestaakt te worden.
- In het kader van de specifieke zorgplicht dient tevens rekening gehouden te worden met broedgevallen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 3 mei 2023 hebben wij een aanvraag om ontheffing geregistreerd als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). De aanvraag heeft betrekking op het uitvoeren van renovatiewerkzaamheden aan de A.J. de Graaffstraat 35 t/m 37b, Dominee Montijnstraat 1 t/m 11 en 2 t/m 40, Hobius de Krijgerlaan 2 t/m 40 en 17 t/m 35 en Koninginnelaan 6 t/m 22 en 28 t/m 42 te Sommelsdijk en wordt aangevraagd namens Oost West Wonen. De aanvraag betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus en de gierzwaluw, alsmede het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis alsmede het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Ontheffing wordt gevraagd van het overtreden van de verbodsbepaling zoals genoemd in:

- artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus (*Passer domesticus*) en de gierzwaluw (*Apus apus*);
- artikel 3.5, tweede lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*);
- artikel 3.5, vierde lid, van de Wnb voor wat betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 15 februari 2024 tot 31 december 2028.

Bij de aanvraag zijn de volgende, voor dit besluit relevante, documenten toegevoegd:

- Mitigatieplan renovatie Dominee Montijnstraat e.o. te Sommelsdijk, Blom Ecologie B.V., rapportnummer 2023-0067, 27 maart 2023 (ODH681434);
- Aanvullend onderzoek Dominee Montijnstraat e.o. te Sommelsdijk, Blom Ecologie B.V., rapportnummer 2022-0015, 18 oktober 2022 (ODH681435);
- Quicksan Wet natuurbescherming Oost West Wonen 2022-2026, rapportnummer 2022-2026, rapportnummer 2021-1158, 5 januari 2022 (revisie 28 maart 2023) (ODH681436).

Procedure

Titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 5.1 van de Wnb zijn toegepast op deze aanvraag.

Op 11 september 2023 is de aanvraag op verzoek tijdelijk buiten behandeling gesteld en tevens op verzoek weer hervat op 22 november 2023. Doordat de aangeleverde gegevens onvolledig waren, is op 19 januari 2024 verzocht om aanvullende gegevens.

Op 29 januari 2024 hebben wij de volgende aanvullende gegevens ontvangen:

- Sommelsdijk (renovatie) aanvullende informatie, Blom Ecologie B.V., projectnummer 2023-0067, 29 januari 2024 (ODH954647)
  - o Lijst met bestaande energielabels (ODH954646);
  - o Atriensis resultaten energielabels (ODH954645);
  - o Aanvullende informatie met betrekking tot renovatieroute, aangevraagde ontheffingsperiode, tijdelijke alternatieve voorzieningen, cumulatieve effecten en het wettelijk belang (ODH954644).

Op 30 januari 2024 hebben wij de volgende aanvullende gegevens ontvangen:

- een aangepaste kaart met de locaties van de permanente inbouwvoorzieningen voor gierzwaluw ontvangen (ODH960012).

Op 18 maart hebben wij de volgende aanvullende gegevens ontvangen:

- toelichting ongeschikt maken;
- verdere onderbouwing gunstige staat van instandhouding gierzwaluwpopulatie.

Op 25 maart 2024 hebben wij de volgende aanvullende gegevens ontvangen:

- aangepaste planning werkzaamheden.

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Op grond van het overgangsrecht in de Aanvullingswet natuur Omgevingswet is de Wet natuurbescherming nog van toepassing op deze procedure.

Verlenging

Met toepassing van artikel 5.1, tweede lid, van de Wnb hebben wij op 12 mei 2023 de termijn voor de afhandeling van de aanvraag met zeven weken verlengd.

Bevoegd gezag

De activiteit wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wnb zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag is getoetst aan de artikelen 3.1, 3.3, 3.5 en 3.8 van de Wnb en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.

De huismus en de gierzwaluw zijn van nature in Nederland in het wild levende vogels en beschermd op grond van artikel 1 van de Vogelrichtlijn.

Op grond van artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb is het verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van de huismus en de gierzwaluw te beschadigen, te vernielen of weg te nemen.

De gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis zijn van nature in Nederland in het wild levende dieren van soorten genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn. De ruige dwergvleermuis is tevens opgenomen in bijlage II bij het Verdrag van Bern.

Op grond van artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb is het verboden:

- de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis opzettelijk te verstoren;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis te beschadigen of te vernielen.

Op grond van artikel 3.3, vierde lid en artikel 3.8, vijfde lid, van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, en artikel 3.8, vijfde lid, aanhef onder b, van de Wnb aan de orde is; en
- de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding respectievelijk er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Beoordeling

Aanvraag

Oost West Wonen is voornemens om de woningen aan de A.J. de Graafstraat, Dominee Montijnstraat, Hobius de Krijgerlaan en de Koninginnelaan te Sommelsdijk te renoveren.

De aanvraag heeft betrekking op de volgende werkzaamheden:

- uitpandige dakisolatie;
- vervangen van dakpannen en goten;
- spouwmuurisolatie;
- plaatsing van nieuwe kozijnen;
- opnieuw voegen gevels;
- herstel scheuren in gevels;
- schilderwerk;
- installatie mechanische ventilatie;
- installatie nieuwe CV-ketel HR (eventueel);
- oprichten bouwdepot;
- opbouw en afbraak steigers, inclusief valnetten, rondom de woningen.

De renovatiewerkzaamheden staan gepland te starten per september 2024 en duren naar verwachting acht maanden, tot uiterlijk eind april 2025, eventuele uitloop voorbehouden. De werkzaamheden worden gefaseerd uitgevoerd in 16 fases van elk circa twee weken (zie appendix II). Bij de aangevraagde ontheffingsperiode is rekening gehouden met eventuele uitloop van de werkzaamheden.

Overtreding verbodsbepaling(en)

Om te bepalen of sprake is van overtreding van de Wnb heeft in 2022 nader onderzoek plaatsgevonden naar de aanwezigheid van de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis binnen het plangebied. Het onderzoek is uitgevoerd volgens het Kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12) en het Kennisdocument Huismus (BIJ12) en het Vleermuisprotocol (2017), met uitzondering van het onderzoek naar massawinterverblijfplaatsen gezien de afwezigheid van hoge bebouwing met bufferend vermogen om massawinterverblijfplaatsen te huisvesten. Ondersteunend voor deze aanname is dat er geen zwermende dieren aangetroffen zijn bij het middernachtelijke veldbezoek van 16 augustus 2022 met zacht zomerweer (20 graden Celsius en windkracht minder dan 5 Bft). Daarmee is voldoende aannemelijk gemaakt dat de functies van het plangebied voor de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis in kaart zijn gebracht. Hiermee zijn wij van mening dat de onderzoeksinspanning voldoende is geweest.

De huismus is in het plangebied aangetroffen. In totaal zijn twaalf nestindicaties waargenomen in de vorm van nestbetreding via dakvoet en/of zingende mannetje (zie appendix I voor de locaties). Alleen op de Hobius de Krijgerlaan zijn nesten ook via de kantpan ingegaan toegankelijk. Met de geplande werkzaamheden gaan deze nestplaatsen verloren en wordt de verbodsbepaling zoals bedoeld in artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb overtreden.

De gierzwaluw is in het plangebied aangetroffen. In totaal zijn 38 nesten aangetroffen die via de kantpannen of via de nokvorst van de kopgevel ingevlogen werden (zie appendix I voor de locaties). Met de geplande werkzaamheden gaan deze nestplaatsen verloren en wordt de verbodsbepaling zoals bedoeld in artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb overtreden.

De gewone dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen. In totaal zijn vier zomer- en één paarverblijfplaats aangetroffen die met name via de kantpan, maar ook via de daklijst ingegaan werden (zie appendix I voor de locaties). Van zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis mag er redelijkerwijs vanuit worden

gegaan dat deze ook in gebruik zijn gedurende milde winters door één of enkele individuen als winterverblijfplaats. Met de geplande werkzaamheden gaan deze verblijfplaatsen verloren en worden individuen opzettelijk verstoord. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals bedoeld in artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb overtreden.

De ruige dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen. In totaal zijn drie paarverblijfplaatsen aangetroffen die met name via de kantpan, maar ook via de daklijst betreden werden (zie appendix I voor de locaties). Van paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis mag er redelijkerwijs vanuit worden gegaan dat deze ook in gebruik zijn gedurende milde winters door één of enkele individuen als winterverblijfplaats. Met de geplande werkzaamheden gaan deze verblijfplaatsen verloren en worden individuen opzettelijk verstoord. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals bedoeld in artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb overtreden.

Voorgestelde maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis tot een minimum te beperken, worden maatregelen voorgesteld zoals beschreven in 'Mitigatieplan renovatie Dominee Montijnstraat e.o. te Sommelsdijk' van 27 maart 2023 en de aanvullende gegevens 29 januari 2024, 30 januari 2024, 18 maart 2024 en 25 maart 2024. Deze maatregelen zien onder andere op het ongeschikt maken van de bebouwing in de minst kwetsbare periode van de soorten en het treffen van mitigerende en compenserende maatregelen. De werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige met kennis van de huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis.

Geen andere bevredigende oplossing

Het project is locatiegebonden aangezien het gaat om het uitvoeren van renovatiewerkzaamheden. Met de renovatiewerkzaamheden wordt bijgedragen aan duurzaamheidsdoelstellingen, daarnaast dragen ze bij aan verhoogd wooncomfort en een gezonder binnenklimaat voor de bewoners. Bij uitvoering van alternatieve methoden, zoals inpandige isolatie of sanering en nieuwbouw, levert dit minder resultaat en meer overlast en kosten voor de bewoners op. Bovendien zouden de aangetroffen nesten en verblijfplaatsen met deze alternatieve werkwijze eveneens verloren gaan.

Wat betreft de werkzaamheden worden alle mogelijke mitigerende uitvoeringsmaatregelen getroffen om effecten op de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis te verminderen, hetgeen wordt opgenomen en geborgd in een ecologisch werkprotocol. Zo wordt er rekening gehouden met de kwetsbare periode van de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis en worden er maatregelen genomen om effecten tijdens de werkzaamheden te verminderen.

Gelet op de noodzaak en wijze van uitvoering is voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. Met de gekozen werkwijze, planning en periode van uitvoering, wordt schade aan de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis zoveel mogelijk voorkomen.

Belangenonderbouwing

De ontheffing is aangevraagd op grond van het belang van 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid', zoals genoemd in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, sub 1, van de Wnb en 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten', zoals genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, aanhef en onder b, sub 3 van de Wnb.

Milieu

In het Energieakkoord is afgesproken dat de gebouwde omgeving in Nederland in 2050 energieneutraal is. Dat betekent dat er 4,5 miljoen huur- en koopwoningen, laagbouw en hoogbouw, rijtjeswoningen en vrijstaande huizen, energieneutraal gemaakt moeten worden. Alleen door vergaande verduurzaming van de bestaande

woningvoorraad kan dit doel worden bereikt. Hierbij is veel winst te behalen bij het renoveren van naoorlogse woningen uit de jaren 1950-1980. De te renoveren woningen betreffen naoorlogse woningen met een bouwjaar tussen 1953 en 1961. Woningcoöperaties hebben een grote verantwoordelijkheid in het verduurzamen van woningen en dienen in 2024 al hun energie labels te verhogen naar label B. De woningen hebben momenteel een gemiddeld energielabel C/D en zullen door de energiebesparende maatregelen naar A+ of A++ gaan.

Gelet op het voorgaande zijn wij van oordeel dat de genoemde belangen voldoende zijn onderbouwd om de negatieve effecten op de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis, welke als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

Staat van instandhouding

Huisumus

Als gevolg van de werkzaamheden gaan twaalf nesten van de huismus tijdelijk verloren. In maart 2023 zijn vierentwintig tijdelijke nestkasten van het type VivaraPro NK MU 06 gerealiseerd aan de gevels van nabijgelegen gebouwen (appendix I, figuur 1). In de permanente situatie wordt voldoende ruimte onder de dakpannen vrijgehouden voor huismussen en worden de daken weer toegankelijk gemaakt door ruimte tussen de eerste pannenlat en de dakpan te houden. Vogelschroot wordt niet of pas vanaf de vierde pannenlat geplaatst. Hiermee worden er gedurende en na de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden aangeboden ter compensatie voor hetgeen dat verloren gaat. Onderzoek van SOVON en monitoringsrapporten ondersteunen de aanname dat huismussen terugkeren als in de nieuwe situatie voldoende ruimte onder de dakpannen is vrijgehouden voor huismussen en de daken weer zijn vrijgemaakt voor deze vogelsoort door verhoogd vogelschroot².

Buiten de kwetsbare broedperiode (1 maart tot 1 september, waarbij ook rekening gehouden moet worden met vroegere of latere legfels) is gepland om enkel de woonblokken die binnen de kwetsbare broedperiode gerenoveerd worden ongeschikt gemaakt om te voorkomen dat huismussen aanwezig zijn in het plangebied ten tijde van de uitvoering van de werkzaamheden. Wij zijn echter van oordeel dat alle woonblokken waar in de broedperiode werkzaamheden gepland zijn of door uitloop plaats kunnen vinden, buiten de broedperiode ongeschikt gemaakt moeten worden. Dit omdat het aannemelijk is dat mussen uitwijken naar vergelijkbare daken als de daken waar nestindicerend gedrag is waargenomen. Voordat werkzaamheden aan een woonblok plaatsvinden, dient de ecologisch deskundige te controleren dat het ongeschikt maken effectief is gebleken. Dit hebben wij opgenomen in de voorschriften. Het ongeschikt maken van de daken wordt uitgevoerd door het plaatsen van borstels op de dakgoot. Daarmee wordt voorkomen dat individuen worden verwond of gedood. De genoemde maatregelen worden getroffen conform de richtlijnen uit het Kennisdocument Huisumus (BIJ12, 2023, versie 2.1).

De huismus komt verspreid voor in de directe omgeving van het plangebied en op grotere schaal binnen Sommeldijk en het aangrenzende Middelharnis. Hier is sprake van de aanwezigheid van meerdere populaties van de huismus Nationale Databank Flora en Fauna (hierna: NDFF) (2018-2023). Op basis van gegevens in het NDFF kan de aanwezigheid van minimaal vijf populaties worden vastgesteld. Vanwege ontbrekende vlakdekkende inventarisatiegegevens in het NDFF kunnen aantallen niet altijd betrouwbaar worden vastgesteld, wel is duidelijk dat de huismus verspreid door beide dorpskernen aanwezig is. Het is waarschijnlijk dat binnen de kernen van Sommeldijk en Middelharnis sprake is van een gezonde netwerkpopulatie, bestaande uit meerdere levensvatbare populaties.

Binnen het plangebied is sprake van de aanwezigheid van twaalf huismusnesten. In de directe omgeving van het plangebied zijn nog eens tien nesten van de huismus aangetroffen. De twaalf nestlocaties die ongeschikt raken

---

²Zie ook: Wortel M., van Els P., Schoppers J. & van Kleunen A. 2023. Effectiviteit van maatregelen voor de Huisumus. Sovon-rapport 2023/75. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

door de renovatie worden ruimschoots gemitigeerd op een daarvoor geschikte plaats. Er zijn op lokaal niveau geen andere renovatie- of saneringsprojecten bekend die mogelijk een invloed hebben op de lokale staat van instandhouding van de huismus. In een aanpalend saneringsproject met uitvoering vanaf 2025 (twaalf woonblokken aan de Joost Jansestraat, Dominee Montijnstraat, A.J. de Graaffstraat en Stoofhoek te Sommelsdijk), wordt niet binnen de kwetsbare broedperiode van huismus en gierzwaluw gewerkt. Bij een ander renovatieproject op ongeveer tweehonderd meter afstand van het plangebied aan onder andere de Oudeland zijn geen huismusnesten aangetroffen. Door de voorgenomen maatregelen is het aannemelijk dat de huismus in de directe omgeving aanwezig blijft.

Gierzwaluw

Als gevolg van de werkzaamheden gaan achtendertig nesten van de gierzwaluw verloren. In maart 2023 zijn tweehonderdtachtig IB GZ 03 van VivaraPro kasten geplaatst als tijdelijke compensatie. Deze bevinden zich zo dicht mogelijk bij de nestplaatsen. Een groot gedeelte van de nesten bevindt zich op een zuidelijke oriëntatie. Voor de honkvaste gierzwaluw is het van belang om de alternatieve voorzieningen zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke nestplaats te installeren. Om een verlaagd broedsucces door oververhitting te voorkomen worden nestkasten bij voorkeur niet op het zuiden geplaatst. Aangezien een groot gedeelte van de aangetroffen nesten op het zuiden liggen, is het in dit plangebied wel noodzakelijk om minimaal één kast per nest op het zuiden te plaatsen. Ook wordt buitende de broedperiode gewerkt. In de permanente situatie worden tweehonderdtachtig type VivaraPro NK GZ 03 nestkasten met afmetingen die voldoen aan die gesteld in het Kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12) ingebouwd zo dicht mogelijk bij de nesten (zie appendix I). Hiermee worden er gedurende en na de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden aangeboden ter compensatie voor hetgeen dat verloren gaat.

Buiten de kwetsbare broedperiode, die loopt van 15 april tot 31 augustus waarbij mogelijk eerder of later gebroed wordt en het broedseizoen zich uitbreidt (vanaf 1 april en/of tot half september), worden de werkzaamheden uitgevoerd om te voorkomen dat gierzwaluwen aanwezig zijn in het plangebied ten tijde van de uitvoering van de werkzaamheden. Het kan zijn dat de gierzwaluw bij bijvoorbeeld een warm voor- of najaar al voor half april en/of na half september broedt. Daarom dient een controlebezoek te worden uitgevoerd door de deskundige (voorschrift 4) om de aanwezigheid van gierzwaluwen in de bebouwing uit te sluiten en het plangebied vrij te geven voorafgaand aan de werkzaamheden. Dit hebben wij opgenomen in de voorschriften. De genoemde maatregelen worden getroffen conform de richtlijnen uit het Kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12, 2023). De werkzaamheden worden gefaseerd uitgevoerd vanaf september 2024. Het plangebied is in zestien woonblokken verdeeld, waarbij een woonblok gedurende twee weken gerenoveerd wordt en een vaste renovatieroute gevolgd wordt (zie appendix I). De totale werkzaamheden duren dan 32 weken en tot ongeveer 13 april 2025. Indien de werkzaamheden onverhoopt uitlopen, dienen de nestlocaties voor het broedseizoen begint ongeschikt gemaakt te worden en zijn de tijdelijke voorzieningen beschikbaar als alternatief. Dit beperkt zoveel mogelijk de effecten van de werkzaamheden op de gierzwaluw. Daarnaast dienen de werkzaamheden te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de gierzwaluw, zoals vastgelegd in voorschrift 4. Bij de installatie van warmtepompen, is het mogelijk dat de leidingen strak langs de dakrand worden aangelegd en daarbij de vrije in- en uitvliegrouwe van de gierzwaluw hindert. Indien warmtepompen geïnstalleerd worden, is het van belang dat de leidingen niet de ingang naar de gierzwaluwnestkasten blokkeren (zie voorschriften).

Tijdens ieder veldbezoek van het gierzwaluwonderzoek zijn circa tachtig gierzwaluwen binnen het plangebied waargenomen. Dit zijn vooral schattingen van de maximale groepsgrootte gelijktijdig waargenomen. In de afgelopen vijf jaar zijn bij NDFF 125 waarnemingen bekend van gierzwaluwen in de bebouwde kom van Sommelsdijk en Middelharnis (NDFF 2019-2024). Tijdens andere onderzoeken uitgevoerd door Blom Ecologie van 2021 tot en met 2023 zijn 66 nestlocaties van gierzwaluw in Middelharnis en Sommelsdijk vastgesteld buiten dit plangebied. Deze onderzoeken zijn in een klein deel van Middelharnis en Sommelsdijk uitgevoerd, waardoor de verwachting is dat de populatie gierzwaluwen lokaal groter is. Daarnaast zijn in elf aparte onderzoeken op Goeree-Overflakkee circa tweehonderd gierzwaluwnesten waargenomen (zie aanvullende informatie van 18 maart 2024).

De gierzwaluw komt verspreid voor in de directe omgeving van het plangebied en op grotere schaal binnen Sommeldijk. Door de voorgenomen maatregelen is het aannemelijk dat de gierzwaluw in de directe omgeving aanwezig blijft.

Monitoring huismus en gierzwaluw

Monitoring van de effectiviteit van de genomen maatregelen is wenselijk en kan worden opgelegd door het bevoegd gezag (bijvoorbeeld bij projecten met grote impact op de gierzwaluw- en/of huismuspopulatie) (Kennisdocument Huismus en Gierzwaluw (BIJ12)). Gezien het grote aantal (meer dan tien) aangetroffen huismus- en gierzwaluwnesten in het plangebied dienen de weer toegankelijk en geschikt gemaakte daken en de gierzwaluwkasten gemonitord te worden om te borgen dat geen verslechtering van de lokale staat van instandhouding optreedt. Indien alle nesten verwijderd zouden worden zonder compensatie is er gezien de hoeveelheid nesten een reële kans op verslechtering van de lokale staat van instandhouding. De monitoring dient te worden uitgevoerd conform de richtlijnen voor het onderzoek naar nestlocaties van de huismus en gierzwaluw uit het meest recent geldende Kennisdocument Huismus en Gierzwaluw (BIJ12). Uit deze monitoring moet blijken of de huismus gebruik maakt van de weer toegankelijk en geschikt gemaakte daken en de gierzwaluw gebruik maakt van de nestkasten. De effectiviteit van de weer toegankelijk en geschikt gemaakte daken en de gierzwaluwnestkasten dient onderzocht te worden in het eerste broedseizoen na het beschikbaar komen en het functioneel zijn van de daken en de permanente gierzwaluwnestkasten en de resultaten van de monitoring dienen vóór 1 januari van het opvolgende jaar te worden aangeleverd in een monitoringsverslag bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (voorschrift 1). Indien blijkt dat de voorzieningen niet afdoende zijn dient ofwel een plan van aanpak te worden aangeleverd bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid met daarin een voorstel voor extra maatregelen en/of optimalisatie. Indien extra maatregelen noodzakelijk zijn, dienen deze het opvolgende jaar tevens te worden gemonitord. Als blijkt dat de alternatieve voorzieningen in gebruik zijn genomen door de huismus kan omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid worden verzocht de monitoringsverplichting vroegtijdig te stoppen. Het voorgaande hebben wij opgenomen in de voorschriften.

Conclusie huismus en gierzwaluw

Door de voorgenomen maatregelen, waaronder het gefaseerd uitvoeren van de werkzaamheden en de opgelegde monitoringsplicht is het aannemelijk dat de huismus en de gierzwaluw in de directe omgeving aanwezig blijven.

Gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis

Als gevolg van de werkzaamheden gaan één paar en vier zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en drie paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis, met mogelijk milde winterfunctie, verloren. In maart 2023 zijn tweeëndertig tijdelijke vleermuiskasten van het type VivaraPro VK WS 01 gerealiseerd aan de gevels van gebouwen in de omgeving (zie appendix I). Deze zijn op de meest geschikte gevels in de directe omgeving van de huidige verblijfplaatsen gerealiseerd op verschillende oriëntaties, buiten de invloedsferen van de werkzaamheden, doch binnen een netwerk van in de omgeving van de planlocatie aangetroffen zomer- en paarverblijfplaatsen.

In de permanente situatie worden tweeëndertig VivaraPro IB VL 06 en vier Grote Tichelaar vleermuiskasten ingebouwd op verschillende oriëntaties in de gevels van de woningen in het plangebied (zie appendix I). De in te zetten vleermuiskasten voldoen aan de specificaties genoemd in het Kennisdocument Gewone en Ruige Dwergvleermuis (BIJ12). Hiermee worden gedurende en na de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden aangeboden voor de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis ter compensatie voor hetgeen dat verloren gaat. De voorzieningen worden gerealiseerd conform de richtlijnen uit het meest recent geldende Kennisdocument Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis (BIJ12). Hiermee worden er gedurende en na de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden aangeboden voor de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

In de actieve periode van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis, die loopt van 15 april tot 15 oktober, worden de paar- en zomerverblijfplaatsen ongeschikt gemaakt om te voorkomen dat er vleermuizen aanwezig zijn in de bebouwing ten tijde van de uitvoering van de werkzaamheden. Het ongeschikt maken wordt uitgevoerd door het plaatsen van exclusion flaps. Aangezien de exacte invliegopeningen niet van alle aangetroffen verblijfplaatsen bekend zijn, en ook vanwege het verhuisgedrag van vleermuizen binnen gevel(s) en gebouwen, dienen de gehele gevels van de woningen ongeschikt gemaakt te worden. Indien invliegopeningen met elkaar in verbinding staan is het per drie meter, onder voorwaarde dat minimaal één van deze openingen ongeschikt wordt gemaakt door middel van een exclusion flap, toegestaan om de overige openingen ongeschikt te maken door middel van weringsborstels, rugvulling of rondschuim zonder plakranden. Er wordt expliciet geen gebruik gemaakt van netten, folie of purschuim. De exclusion flaps waarmee de bebouwing ongeschikt is gemaakt, dienen gedurende minimaal vijf dagen met gunstige weersomstandigheden (minimaal 10 graden, een windkracht van minder dan 5 Bft en droog) te worden ingezet. Minimaal drie van de vijf dagen met gunstige weersomstandigheden dienen aaneengesloten te zijn. Bij overdag slecht weer en 's avonds rond zonsondergang en in de nacht goed weer, telt dit nog steeds als een dag met gunstige weersomstandigheden. Na het ongeschikt maken wordt een controle uitgevoerd door de ecologisch deskundige alvorens het plangebied wordt vrijgegeven. Daarmee wordt voorkomen dat er dieren kunnen worden verwond of gedood. De ecologisch deskundige dient verslag te doen van het ongeschikt maken in het ecologisch logboek (voorschrift 2). Dit hebben wij opgenomen in de voorschriften. De genoemde maatregelen worden getroffen conform de richtlijnen uit het meest recente Kennisdocument Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis (BIJ12).

De gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis komen verspreid voor in de directe omgeving van het plangebied en op grotere schaal binnen Sommeldijk. Door de voorgenomen maatregelen en de beperkte omvang van het effect is het aannemelijk dat de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis in de directe omgeving aanwezig blijven.

Concluderend

Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de voorgestelde maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om te voorkomen dat de werkzaamheden leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

Ecologisch werkprotocol

De start van de werkzaamheden dient gemeld te worden bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. De werkzaamheden en de wijze waarop de maatregelen worden uitgevoerd dienen in een ecologisch werkprotocol te worden opgenomen. Dit protocol dient bij het melden van de start van de werkzaamheden meegestuurd te worden. Voorts dient het protocol op de locatie aanwezig te zijn. Hierdoor weten ook de uitvoerders op welke wijze de werkzaamheden zorgvuldig moeten worden uitgevoerd. Wij hebben dit in de voorschriften 1, 2 en 3 vastgelegd.

Samenhangende besluiten

Er kunnen nog andere toestemmingen nodig zijn om de gevraagde activiteit te kunnen uitvoeren, bijvoorbeeld van de gemeente of het waterschap.

Conclusie

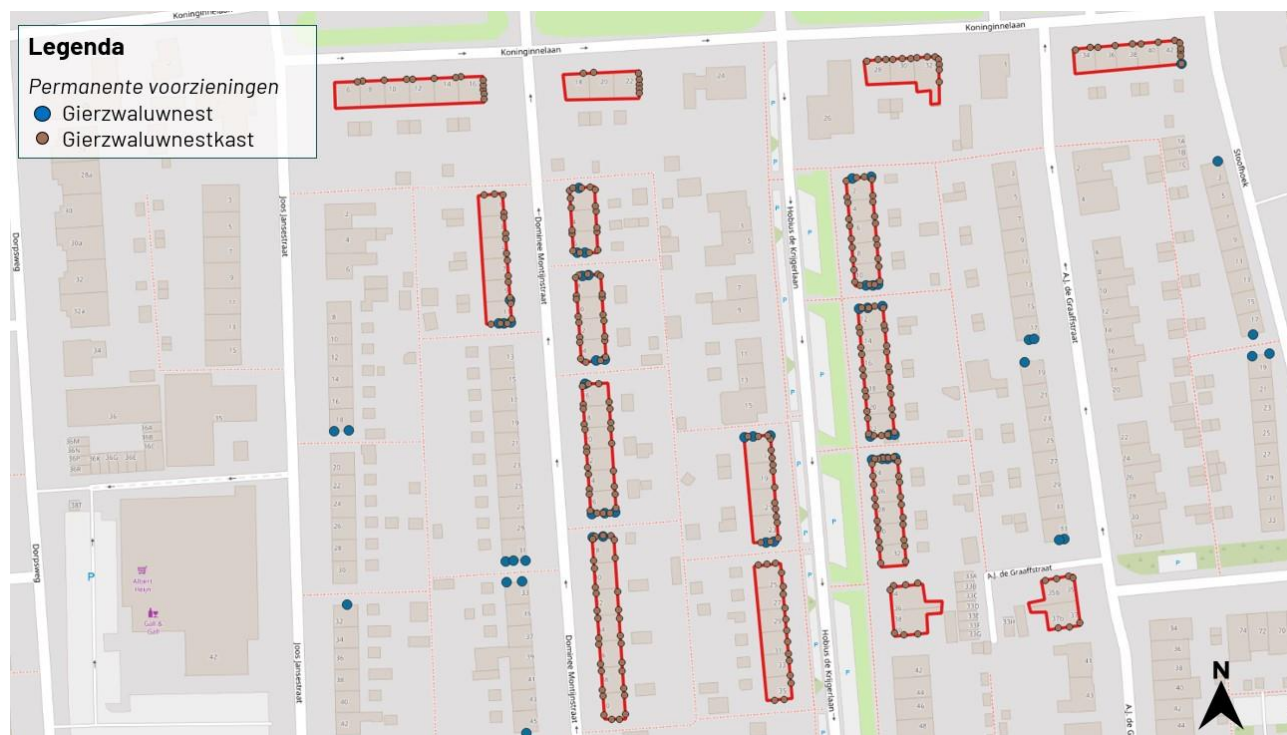
Op grond van het vorenstaande kan de gevraagde ontheffing op grond van artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid van de Wnb worden verleend.

Appendix I plangebied, locatie nesten en verblijfplaatsen

Figuur 1 De 12 aangetroffen huismusnesten werden aangetoond door de aanwezigheid van zingende mannetjes en nestbetreding via dakvoet en kantpan.

Figuur 2 De 38 gierzwalwnesten bevonden zich ter hoogte van de kantpan en onder de nokvorst op de kopgevels.

Figuur 3 De vier zomer- en één paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis ter hoogte van de kantpan en/of daklijst en de drie paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis die roepend en/of in/uitvliegend via voornamelijk de kantpan, bij uitzondering via daklijst of stootvoeg zijn waargenomen.

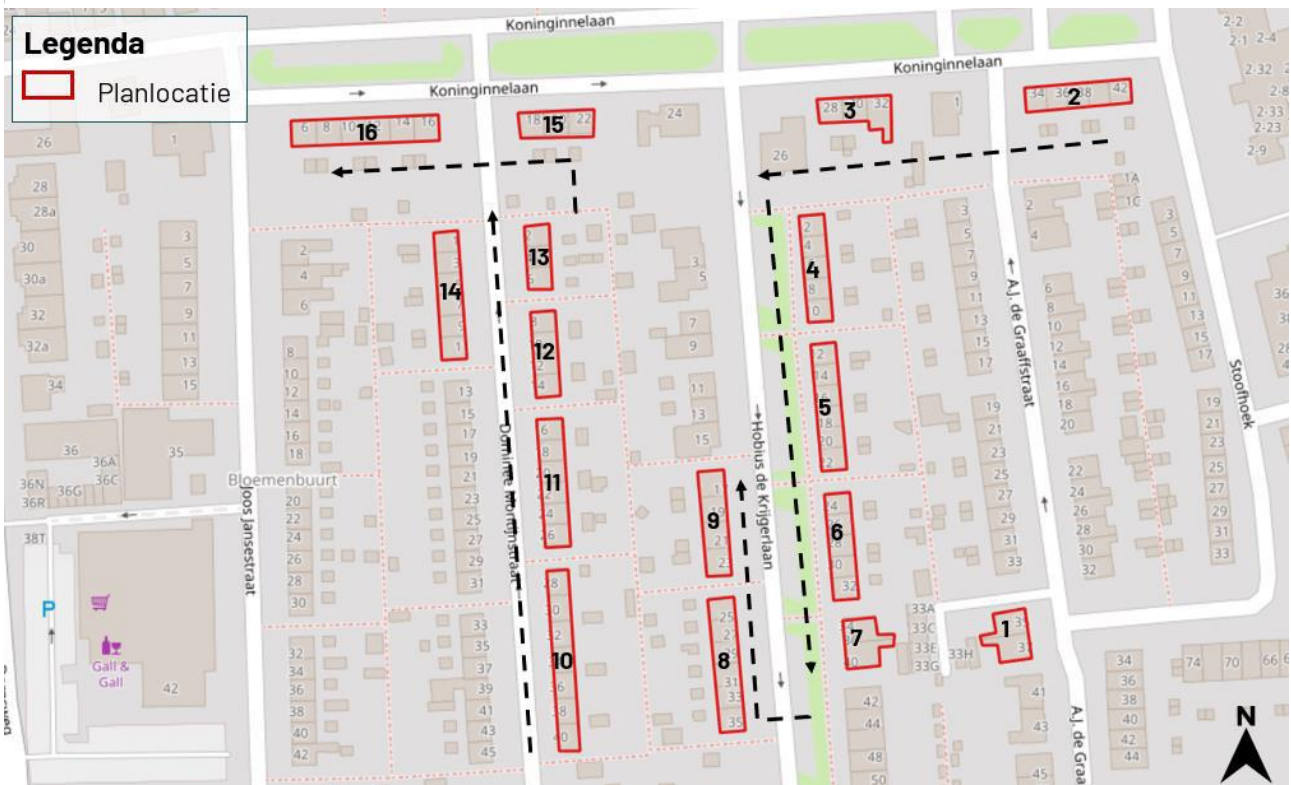

Appendix II renovatieroute

Schoorsten Bestand

Formaat ISO A3 Schaal 1:1000 Datum 13-12-2023 kokon

Figuur 1 en 2 Renovatieroute, - planning en -codering van de woonblokken, waarbij de startdatum september 2024 is en dus bij woonblok 4 gestart wordt met de renovatie (bron: Activiteitenplan en aanvullende informatie van 29 januari 2024 en 25 maart 2024). De woonblokken waar vlemuizen zijn aangetroffen (2, 3, 5, 8, 9, 10, 13 en 15) dienen in de actieve periode ongeschikt gemaakt te worden en de woonblokken waar vogelnesten zijn aangetroffen buiten de broedperiode.